

Cuir, ils 29 da fanadur 2013

Disposiziun nr. 305

DISPOSIZIUN DA L'UFFIZI

Relasch da las directivas concernent la cumpensaziun da dischavantatgs

Tenor l'art. 8 da la constituziun federala e tenor ils art. 1 fin 5 sco er 20 da la lescha federala davart l'eliminaziun dals dischavantatgs envers persunas cun impediments (lescha davart l'egualitad da persunas cun impediments) èn tut ils umans eguals davant la lescha. Questas basas giuridicas prescriban che la confederaziun ed ils chantuns ston prender mesiras correspondentas. Ils medems dretgs e las medemas schanzas valan spezialmain per la furmaziun.

Sa basond sin la constituziun federala sco er sin la lescha davart l'egualitad da persunas cun impediments

dispona l'uffizi per la scola populara ed il sport:

1. Las directivas concernent la cumpensaziun da dischavantatgs vegnan relaschadas. Suenter che questa decisiun è vegnida relaschada pon las directivas er vegnir chargiadas giu da la pagina d'internet da l'uffizi per la scola populara ed il sport.
2. Dumondas pon vegnir drizzadas al servetsch psicologic da scola resp. a las cussegliaziuns da scola e d'educaziun regionalas.
3. Communicaziun a: autoritads da scola e direcziuns da las scolas popularas en il chantun Grischun; associaziun dals cussegls da scola dal Grischun, dunna Gabriela Aschwanden, presidenta, Via Calanda 23, 7013 Domat; federaziun Magistraglia Grischun, signur Fabio Cantoni, president, Erikaweg 6, 7000 Cuir; federaziun da mainascolas dal Grischun, signur Eugen Huber, president, Mülistrasse 12, 7076 Parpan; controlla chantunala da finanzas; uffizi per la furmaziun professiunala; uffizi per la furmaziun media-superiura; finanzas & controlling dal DECA; uffizi per la scola populara ed il sport; departament d'educaziun, cultura e protecziun da l'ambient.

UFFIZI PER LA SCOLA POPOLARA
ED IL SPORT

Dany Bazzell, manader da l'uffizi

Directivas concernent la cumpensaziun da dischavantatgs

relaschadas da l'uffizi per la scola populara ed il sport ils 29 da fanadur 2013

Situaziun da partenza e champ d'applicaziun

Tenor la constituziun federala resp. la lescha davart l'egualitad da personas cun impediments¹ èn tut ils umans eguals davant la lescha e na dastgan betg vegnir discriminads. Questas basas giuridicas prescrivan che la confederaziun ed ils chantuns ston prender mesiras correspondentas. Ils medems dretgs e las medemas schanzas valan spezialmain per la furmaziun. I dat umans che na pon betg – pervia da dischavantatgs u d'impediments – cuntanscher las finamiras da furmaziun prescrittas, schebain ch'els avessan il potenzial per quai. Tras la cumpensaziun da dischavantatgs duai la discriminaziun d'engrevgiaments causa impediments vegnir cumpensada uschè bain sco pussaivel. En quest connex na vegni betg divergià da las finamiras dal plan d'instrucziun. La cumpensaziun da dischavantatgs po mo vegnir concedida, sche las finamiras d'instrucziun na vegnan betg adattadas a medem temp. Dischavantatgs/impediments pon esser ertads u acquistads.

Las explicaziuns qua sutvart reglan la moda e maniera da tractar il nivel da prestaziun ed il giudicament da las prestaziuns da scolaras e scolars che han in dischavantatg u in impediment diagnosticat en il senn menziunà qua survart.

Elements centrals

Betg mintga scolara e mintga scolar che ha in dischavantatg u in impediment dovra ina cumpensaziun dal dischavantatg. Quai sto vegnir examinà en il cas singul. Per pudair conceder ina cumpensaziun dal dischavantatg ston esser ademplyds ils suandants elements centrals:

- In scleriment psicologic, medical u logopedic constatescha in disturbi u in impediment. En il senn pli stretg sa tracti qua da disturbis en il svilup che vegnan descrits en la classificaziun ICD-10². La logopedia po constatar disturbis en il svilup da la lingua e dal discurren (F80, p.ex. disturbi da la lingua expressiva). Il servetsch psicologic da scola constatescha en spezial disturbis da las abilitads en scola (F81, p.ex. difficultads da leger e d'ortografia, difficultads da far quints). Vitiers vegnan impediments resp. disturbis da la vesida e da l'udida u impediments u disturbis corporals ch'èn vegnids diagnosticats d'ina media u d'in medi.
- Il dischavantatg che resulta u che smanatscha pervia dal disturbi u da l'impediment vegn cumpensà uschè bain sco pussaivel cun ina mesira individuala.
- Las finamiras dal plan d'instrucziun vegnan mantegnidas, q.v.d. ellas na vegnan betg reducidas qualitativamain. I vegnan fatgas exclusivamain adattaziuns formalas.

---

¹ art. 8 da la constituziun federala da la confederaziun svizra / art. 1 fin 5 e 20 da la lescha federala davart l'eliminaziun dals dischavantatgs envers personas cun impediments (lescha davart l'egualitad da personas cun impediments)

² International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD-10) da l'organisaziun mundiala da la sanadad (WHO) (per rumantsch: classificaziun internaziunala dals disturbis psichics)

- Proceder
1. Las scholaras ed ils scolars cun in disturbi u cun in impediment vegnan da princip sustegnids cun mesiras da promoziun correspondentas che stattan a disposiziun (p.ex. differenziaziun interna, promoziun integrativa preventiva).
  2. Sche questas mesiras na bastan betg, vegn il scolar u la scolara che ha in disturbi u in impediment sustegnì en spezial en il rom d'ina mesira da la pedagogia speziala u d'ina mesira da la medischina.
  3. Ina cumpensaziun dal dischavantatg vegn resguardada, sche la mesira da la pedagogia speziala resp. da la medischina planisada u realisada na basta betg per cumpensar avunda il disturbi u l'impediment e sch'ina adattaziun da las finamiras d'instrucziun na vegn betg en dumonda.
Sin il stgalim secundar l po vegnir effectuada ina cumpensaziun dal dischavantatg er senza mesiras da la pedagogia speziala resp. da la medischina.
  4. Sin fundament dal disturbi u da l'impediment constatà scriva il post specialisà in'expertisa. En quella vegnan menziunads la diagnosa, il grad da grevezza e las consequenzas individualas per l'emprender en scola sco er renviaments a mesiras pussaivlas per cumpensar il dischavantatg.
  5. A la maisa radunda concludan ils geniturs, la scola e la scolara u il scolar cuminaivlamain mesiras concretas per cumpensar il dischavantatg, resguardond l'expertisa sco er la situaziun actuala en scola.
  6. La persuna d'instrucziun per mesiras da la pedagogia speziala fa ina dumonda per cumpensar il dischavantatg a l'instituziun ch'è responsabla per la scola agiuntond l'expertisa. L'instituziun ch'è responsabla per la scola examine-scha e decida.
  7. Las ulteriuras persunas d'instrucziun sco er las conscolaras ed ils conscolars vegnan infurmads en moda adattada davart la cumpensaziun dal dischavantatg.
  8. Questas mesiras vegnan per regla controlladas mintga onn per exempel en il rom da la maisa radunda ed adattadas sche necessari.

Mesiras

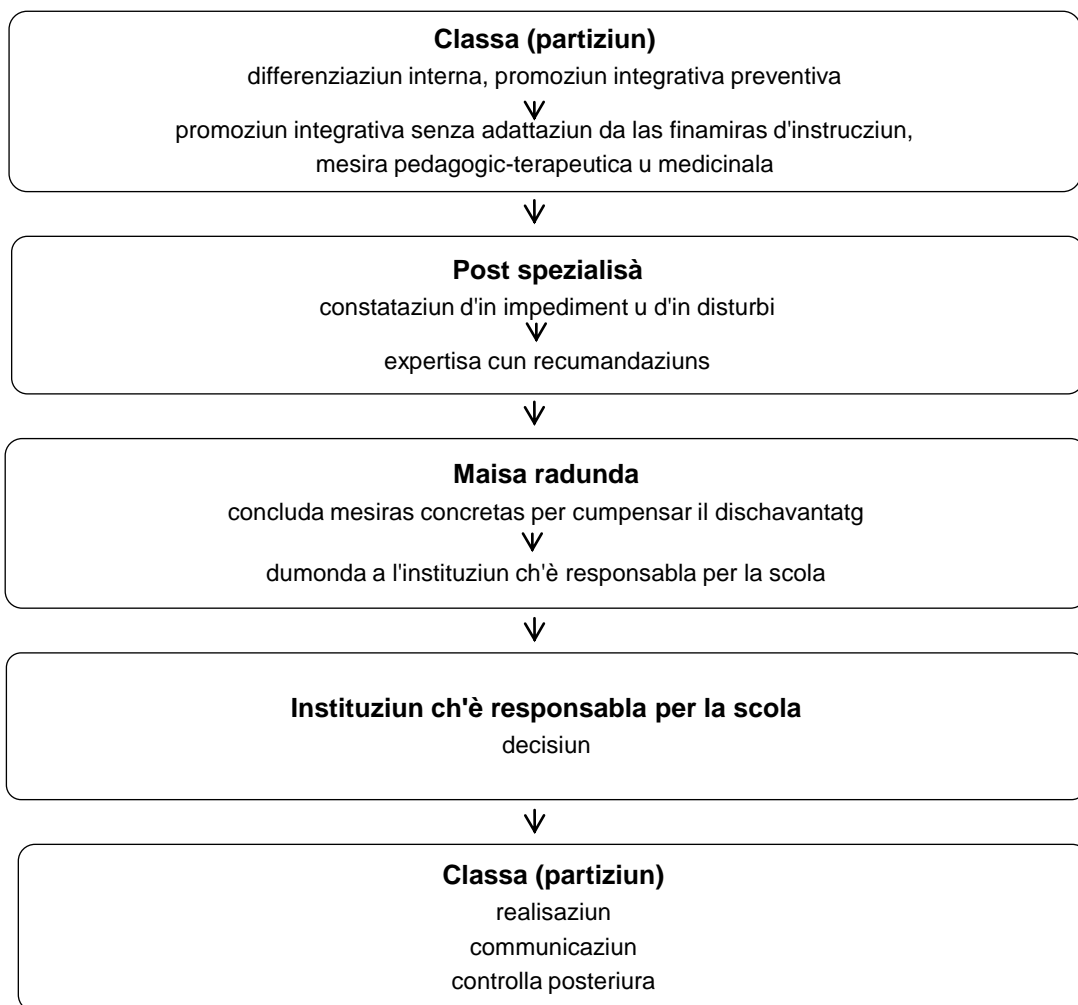
Ina mesira concreta per cumpensar in dischavantatg è mintgamai individuala e vegn fixada en scrit. Ina cumpensaziun dal dischavantatg duai esser proporziunala e chapibla sin fundament da la diagnosa (gener, grad da grevezza, consequenzas) ed areguard la situaziun actuala da scola. En l'attest na sto la cumpensaziun dal dischavantatg betg esser cumprovada. Sch'igl è raschunaivel po ella vegnir descritta en in rapport.

La cumpensaziun da dischavantatgs en la scola populara po cuntegnair differents mesiras sco per exempel:

- la prestaziun en ortografia na quinta betg per l'examen;
- prolungaziun dal temp per far in examen;
- scriver las soluziuns al computer empè dad a maun;
- registraziun da las prestaziuns en ina stanza separada;
- concepziun individuala da la pausa;
- examen a bucca empè d'en scrit e viceversa;
- metter a disposiziun instruments specifics da lavurar (computer, calculatur da giaglioffa, registratur a bindel e.u.v.);
- adattaziun da las medias d'examen u da la furma da l'examen;
- accumpagnament tras ina terza persuna.

- Elements d'ina
cunvegna
resp. d'ina
dumonda
- Num, classa da la scolara u dal scolar
  - Persuna d'instrucziun da classa
  - Persuna d'instrucziun per mesiras da la pedagogia speziala
  - Diagnosa
  - Consequenzas per il mintgadi da scola
  - Mesiras concretas per cumpensar il dischavantatg en il cas singul
  - Mument da la controlla
  - Suttascripziuns da las personas participadas
  - Suttascripziun da l'instituziun ch'è responsabla per la scola

Survista

Entrada
en vigur

1. d'avust 2013